

AIZSARGĀJAMIE BIOTOPU PROJEKTA VIETĀS:

Neskarti augstie purvi (7110*) ir purvu biotopi, kas barības vielas un ūdeni saņem tikai ar nokrišņiem. Tajos visbiežāk sastopamās sūnas ir sfagni, kas ir galvenie kūdras veidotāji purvā. Augstajos purvos ir maz barības vielu, jo līdz pat 10 m biežais kūdras slānis nosedz minerālgrunti un neļauj purvos augošajiem augiem izmantot tajā esošās barības vielas.

Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās (7120) ir purvi, kuros ir izmainīts dabiskais hidroloģiskais režīms vai kuri daļēji tiek izmantoti kūdras ieguvei. Šiem biotopiem pieskaita tās purvu teritorijas, kurās ir iespējams atjaunot dabisko hidroloģisko režīmu un, kurās kūdras veidošanās ir sagaidāma 30 gadu laikā.

Pārejas purvi un sliķšas (7140) ir biotopi, kas sākotnēji veidojas aizaugot ezeriem vai pārpurvojoties pārmitrām vietām. Tie sastopami augsto purvu malās, ezeru krastos un vigās.

Avoti, kuri izguļsnē avotkalķus (7220*) ir avoti ar kalķainu ūdeni, kuru izplūdes vietā veidojas saldūdens kalķa nogulas (kalķu tufa, šūnakmens). Tie var būt gan mežos, gan atklātās ainavās. Latvijā sastopami ļoti reti.

Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji (7160) ir avoti un avotu purvi, kuros notiek pastāvīga gruntsūdeņu pieplūde. Atkarībā no izplūstošā ūdens daudzuma tie var būt kā neliels ezeriņš, neliela ūdenstece vai teritorija ar pārmitrus augsnis.

Neskarts augstais purvs (7110*)

Bukleta izdevējs / Publisher

Latvijas Universitāte / University of Latvia
EK LIFE projekts LIFE13 NAT/LV/000578 «Prioritāro mitrāju biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā» / EC LIFE project LIFE13 NAT/LV/000578 Conservation and Management of Priority Wetland Habitats in Latvia

Projektu finansē / Funding

Eiropas Komisijas LIFE+ Programma / European Commission LIFE+ Programme

Līdzfinansētājs / Co-funding

Latvijas vides aizsardzības fonda administrācija /
Latvian Environmental Protection Fund Administration

Projektu īsteno / Coordinating beneficiary

Latvijas Universitāte / University of Latvia

Sadarbības partneri / Project associated beneficiaries

SIA RIDEKO, SIA E-Būvradība, SA Eestimaa Looduse Fond (Igaunijas dabas fonds),
BUND Diepholzer Moorniederung (Dipholcas purva apvienība)

Materiālu sagatavoja / Imprint

Teksts / Written by: Ieva Graudiņa-Šutko
Konsultēja / Consulting: Māra Pakalne, Loreta Urtāne, Līga Strazdiņa
Maketēja / Graphic design: Daiga Brinkmane
Buklets iespiests / Printed by SIA «Latgales druka»

Kontaktinformācija / Contacts

Pasta adrese / Address: Kandavas iela 2, Latvijas Universitātes Botāniskais dārzs,
Rīga, Latvija LV-1083

Tālrunis / Phone: +371-29511001, +371-26189652

E-pasts / E-mail: mar.pakalne@lu.lv, graudina.leva@gmail.com

Uzzini par mitrājiem vairāk: www.purvi.lv un www.facebook.com ES Purvs

Iespiests uz videi draudzīga materiāla

Latvijas Universitāte, 2014

Biotops: Pārejas purvi un sliķšas (7140)
Apsaimniekojamā platība: 7 ha

Kas ir mitrāji? Mitrāji ir vietas, kurās pastāvīgi ir ūdens vai tas tajās uzkrājas periodiski. Pastāvīgi mitras vietas ir purvi, ezeri un upes. Savukārt periodiski applūstošas teritorijas ir palieņu pļavas. Mitrājos ir sastopami augi un dzīvnieki, kuri dzīvo ūdenī vai kuriem ir nepieciešami pārmitrī apstākļi. Tāpēc tie ir ļoti jutīgi pret mitruma apstākļu izmaiņām.

Kas ir biotops? Biotops jeb dzīvotne ir pēc vides apstākļiem (mitrums, gaiss, augsne u.c.) viendabīgas platības, kas ir piemērotas konkrētu augu un dzīvnieku sugu dzīvei. Biotopus iedala grupās – purvu, mežu, zālāju, upju, ezeru, jūras piekrastes u.c. biotopi. Tie biotopi, kas ir visvairāk apdraudēti un kuru platības šobrīd Eiropas Savienībā samazinās, ir prioritāri aizsargājami biotopi.

Kas ir biotopa aizsardzība? Biotopu aizsardzība un apsaimniekošana ir pasākumi, kas tiek veikti, lai nodrošinātu biotopiem un tos apdzīvojošajām sugām nepieciešamos dzīves apstākļus. Purvu biotopiem tādi, piemēram, ir pasākumi, ko veic, lai purvā saglabātu nepieciešamais mitruma līmenis.

Degradēts augstais purvs (7120)
Apsaimniekojamā platība kopā ar neskartu augsto purvu: 501 ha

Kas ir Natura 2000? Tas ir teritoriju tīkls, kurā iekļautas Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas. Šajā tīklā tiek iekļautas tikai tās teritorijas, kurās ir sastopamas Eiropas Savienības nozīmes dabas vērtības – īpaši aizsargājami biotopi un sugas.

Kas ir Ramsāres teritorijas? Tie ir starptautiski nozīmīgi mitrāji, ko aizsargā ne tikai kā putnu dzīves vietas, bet arī kā ūdens resursu uzkrāšanās un regulētājas. Šobrīd pasaulē ir izveidotas 2618 Ramsāres teritorijas un tās atrodas 158 valstīs. No tām tikai 14 ir pārrobežu teritorijas. Vienā no tām atrodas projekta vieta – dabas liegums «Ziemeļu purvi».

KĀPĒC IR SVARĪGI SAGLABĀT MITRĀJUS?

Klimata pārmaiņu novēršana. Zinātnieki konstatējuši, ka purvi un citi mitrāji ir dabiskas oglekļa glabātavas. Purvus nosusinot, sākas kūdras un organisko vielu strauja sadalīšanās un atmosfērā nonāk liels daudzums siltumnīcas efektu izraisošo gāzu, piemēram, CO₂ un metāns.

«Sūkļi», kas pasargā mūs no plūdiem. Mitrājiem ir liela nozīme palu ūdeņu uztveršanā. Purvos, upju palienēs un citās pārmitrās teritorijās nokrišņu ūdeņi uzkrājas un no tām aizplūst palēnām, tā nenodarot kaitējumu tautsaimniecībai. Savukārt; no nosusinātajām teritorijām, caur tajās izraktajiem grāvjiem, ūdens strauji noplūst un tādēļ var radīt plūdu riskus.

Bioloģiskās daudzveidības «krātuves». Purvi ir savdabīga augu un dzīvnieku sugu «krātuve». Saglabājot purvus, tiek pasargāti arī tajos esošie aizsargājami augi un dzīvnieki.

Pasaules veidošanās gaitas izziņāšanas iespēja. Purvs ir cita mitrāju veida, ezera, attīstības beigu posms. Vairums tagadējo Latvijas purvu vietā agrāk bija ezeri, kuriem aizaugot aptuveni

Biotops: Avoti, kuri izguļsnē avotkalķus (7220*)
Apsaimniekojamā platība: 15 ha

10 tūkstoš gadu laikā veidojās purvi. Analizējot kūdrā uzkrātos ziedputekšņus un tajā saglabājušos augu daļiņas, var noskaidrot to, kas konkrētajā vietā ir noticis tālā senatnē.

Ekonomiskais nozīmīgums. Purvi ir ne tikai kūdras ieguves vietas. Tās ir arī ogošanas un sēņošanas vietas. Kaut arī purvos esošie ezeri ir samērā grūti sasniedzami, tie ir pārsteidzoši populāras makšķerēšanas vietas. Purvos un to apkārtnē sastopami ziditāji – staltbrieži, stirnas, bebri, lūši, jenotsuņi, meža cūkas – ir arī medijamie dzīvnieki.

Kultūrvēsturiskā nozīme. Purvi glabā liecības gan par ļoti seniem laikiem, gan par pēdējo gadu desmitu notikumiem. Kūdras konservējošo īpašību dēļ mūsdienu cilvēkam ir dota iespēja iepazīties ar akmens laikmetā dzīvojošo cilvēku iedzīvi. Piemēram, Baltijas jūras piekrastē esošajā Sārnates purvā atrastā cilvēku apmetne sniedz priekšstatu ne tikai par cilvēku dzīvi vairāk nekā 5000 gadus senā pagātnē, bet arī par tā laika vides apstākļiem – klimatu, augu un dzīvnieku pasauli.

Dabas tūrisma iespējas. Dzīvojot pilsētas videi raksturīgajā ritmā, cilvēks arvien vairāk novērtē iespēju atrasties dabiskā un neskartā vidē. Purvs ir viena no tām vietām, kur cilvēks, izbaudot smaržu, krāsu un skaņu bagātību, var pilnvērtīgi atpūsties.

PRIORITĀRO MITRĀJU BIOTOPU AIZSARDZĪBA UN APSAIMNIEKOŠANA LATVIJĀ

CONSERVATION AND MANAGEMENT OF PRIORITY WETLAND HABITATS IN LATVIA

Mitrājiem ir liela nozīme dažādos dabas un cilvēces pastāvēšanai nozīmīgos procesos, bez tiem nav iedomājama cilvēka dzīve uz zemeslodes. Pasaulē arvien lielāku uzmanību pievērš dabisko mitrāju saglabāšanai un to atjaunošanai.

Lai saglabātu šos Eiropas Savienībai un Latvijai nozīmīgos biotopus, laika posmā no 2013. līdz 2017. gadam tiek īstenots projekts «Prioritāro mitrāju biotopu aizsardzība un apsaimniekošana Latvijā» (Nr. LIFE13 NAT/LV/000578). To finansē Eiropas Komisijas LIFE+ programmas un Latvijas vides aizsardzības fonda administrācija. Projektu īsteno Latvijas Universitāte un 4 projekta sadarbības partneri – SIA «RĪDEMO», SIA «E-Būvradība», Igaunijas dabas fonds (Eestimaa Looduse Fond) un Dipholcas purva apvienība (BUND Diepholzer Moorniederung).

Projekta **MĒRKIS** ir īstenot mitrāju aizsardzības un atjaunošanas pasākumus, lai nodrošinātu Latvijā un Eiropas Savienībā nozīmīgu biotopu saglabāšanu un aizsardzību.

Projekta **UZDEVUMI**:

- Projekta darbības vietās nodrošināt vislabvēlīgākā statusa sasniegšanu Latvijā un Eiropas Savienībā īpaši aizsargājamiem augsto purvu, pārejas purvu un slišķīgu, kā arī avotaino purvu biotopiem, tajos esošajām augu un dzīvnieku sugām.

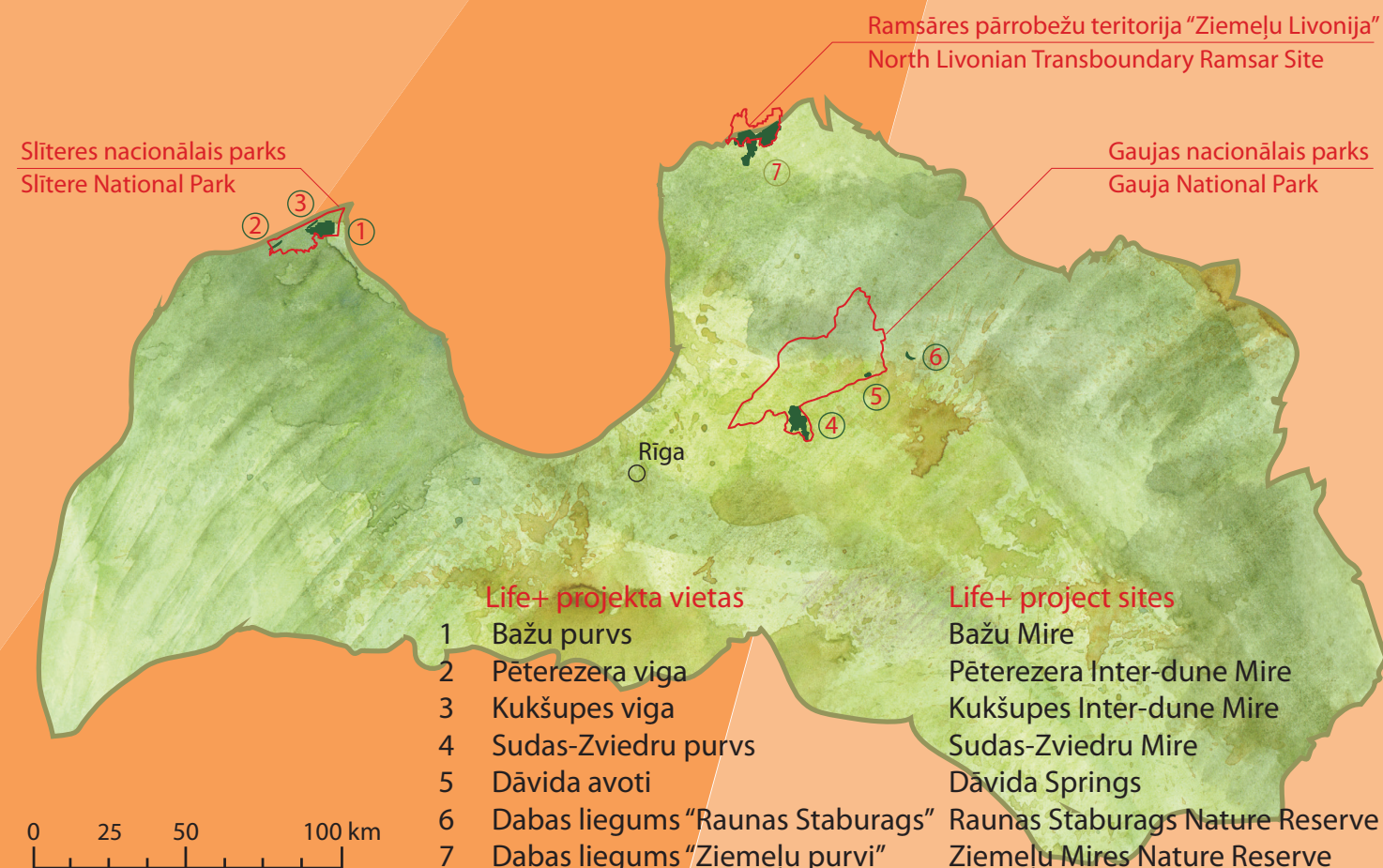
- Veikt projekta darbības vietās esošo aizsargājamo purva biotopu apsaimniekošanu. Augstajos purvos nodrošināt pastāvīgu mitruma apstākļus un atjaunot sākotnējo veģetāciju, samazināt invazīvā Sosnovska latvāņa audžu platības avotainajos purvu biotopos, izcirst krūmus pārejas purvos un slišķīgās, veikt ilglaicīgus purva veģetācijas izmaiņu novērojumus (monitoringu).

- Organizēt nacionāla un starptautiska mēroga seminārus dažādām interešu grupām, tā veicinot mitrāju biotopu atjaunošanas un saglabāšanas pieredzes nodošanu speciālistiem un plašākai sabiedrībai.

- Izglītēt sabiedrību par purvu aizsardzības, saglabāšanas un apsaimniekošanas nepieciešamību ar projekta mājas lapas un 5 informatīvo bukletu palīdzību, kā arī izveidojot mobilo interaktīvu multimediju ekspozīciju, foto izstādi un 4 filmas.

PROJEKTA VIETAS

Projekta darbības vietas ir divi dabas liegumi un divi nacionālie parki, kas ir ne tikai Latvijas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, bet ir iekļauti arī Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamo teritoriju tīklā Natura 2000.

«**Slīteres nacionālais parks**» (turpmāk SNP) ir īpaši aizsargājamā dabas teritorija, kas ir izveidota, lai saglabātu kangaru-vīgu kompleksu, ko veido 150–180 vaļņveida kāpas – kangari, kas mijas ar šaurām, pārpurvotām ieplakām – vīgām. Šī unikālā teritorija ir veidojusies pirms 4–7 tūkstošiem gadu, kad Latvijas teritoriju klāja Litorīnas jūra. SNP lielākais purvs ir Bažu purvs (2646 ha). Vīgās sastopamie retumi ir vidējā rasene *Drosera intermedia*, Lēzela lipare *Liparis loeselii* un retas sūnu sugas – spurainā dzīparene *Paludella squarrosa*, zaļā buksbaumija *Buxbaumia viridis*, zaļā divzobe *Dicranum viride*, spīdīgā āķīte *Drepanocladus vernicosus*.

«**Raunas Staburags**» ir dabas liegums, kas izveidots unikāla dabas veidojuma saglabāšanai. Tas ir aptuveni 3,5 m augsts un 17 m garš šūnakmens veidojums, kas daudzu gadsimtu laikā ir veidojies avotkalņus saturošu avotu izplūdes vietā. Te sastopamas retas sūnu sugas, piemēram, mainīgā avotspalve *Palustriella commutata*, paparžu dzīslenīte *Cratoneuron filicinum*, vairzaru pellija *Pellia endiviifolia*.

«**Gaujas nacionālais parks**» (turpmāk GNP) izveidots, lai aizsargātu unikālo dabas teritoriju Gaujas senleju. Tagadējā Gaujas senleja ir veidojusies ledājam atkāpjoties un tas bija aptuveni 12–13 tūkstošus gadus senā pagātnē. GNP teritorijā ir sastopamas gandrīz visas Latvijai raksturīgās dabiskās ekosistēmas – meži, purvi, upes, ezeri, dabiskie zālāji. Teritorijas lielākais un nozīmīgākais purvs ir Sudas-Zviedru purvs (2575 ha), kurā sastop ne tikai augstā purva biotopus, bet arī minerālvielām bagātus avotus un retas augu sugas, piemēram, ciņu mazmeldru *Trichophorum cespitosum*.

«**Ziemeļu purvi**» ir dabas liegums, kas izveidots liela purvu kompleksa aizsardzībai. Tajā ietilpstotie purvi ir daļa no purva masīva, kas turpinās Igaunijā. Tāpēc šajā vietā ir izveidota arī Latvijas un Igaunijas pārrobežu mitrāju teritorija (Ramsāres teritorija), kas hronoloģiski ir piektā šāda veida aizsargājamā teritorija pasaulē. Dabas liegumā sastopamie retumi ir pundurbērzs *Betula nana*, dzeltenā dzegužkurpīte *Cypripedium calceolus*, alu spulgsūna *Schistostega pennata*, baltpieres zoss *Anser albifrons*, dzeltenais tārtiņš *Pluvialis apricaria*, klinšu ērglis *Aquila chrysaetos*.

Natural ecosystems, processes and human being cannot exist without wetlands. This is the reason why activities related to wetland restoration and conservation are highly important throughout the world.

In this regard, to maintain high diversity of habitats of the European Union also in Latvia, European Commission financed LIFE project LIFE13 NAT/LV/000578 «Conservation and Management of Priority Wetland Habitats in Latvia» is implemented from 2013 till 2017. Project coordinating beneficiary is University of Latvia, co-funding Latvian Environmental Protection Fund Administration, associated beneficiaries RĪDEMO LTD, E-Būvradība LTD, Estonian Nature Fond and BUND Diepholzer Moorniederung.

The project aims to preserve, protect and ensure sustainable existence of priority wetland habitats of the European Union and Latvia.

Project objectives:

- In the project sites, secure the most favorable conservation status for priority wetland habitats in following intensity – Active raised bogs (7110*) in the total area of 501 ha, Transition mires and quacking bogs (7140) in the area of 7 ha, Fennoscandian mineral rich springs and spring fens (7160) and Petrifying springs with tufa formation (Cratoneurion) (7220*) in the area of 15 ha.

- Accomplish habitat management through site hydrology restoration and re-establishment of Sphagnum species in drainage influenced raised bog areas, elimination of invasive species *Heracleum sosnovskyi* and bush cutting in overgrown mire areas, long-term hydrology and habitat monitoring in project sites.

- Promotion and demonstration of good practice for the management of wetland habitats by holding national and international seminars for various interest groups.

- Raising public awareness regionally to change the local habitant attitude towards wetland conservation and restoration issues and their influence to human life. To achieve this goal mobile interactive multimedia and photo exhibition, 5 project booklets, Layman's report, 4 films, and project home page will be established.

Project sites:

The project activities are implemented in two nature reserves and two national parks that are listed both in the especially protected nature areas in Latvia and in European Union (called *Natura 2000* network).

Slītere National Park was established to preserve the diverse natural habitats, including raised bogs and inter-dune mire complex. These particular habitats were created 4,000–7,000 years ago when Latvia was covered by the Littorina Sea. The largest mire in the area is Bažu Mire with the total area 2,646 ha.

Gauja National Park was established to protect unique nature object, the ancient Gauja River Valley. Almost all ecosystems typical to Latvia, i.e. forests, mires, rivers, lakes and natural grasslands are common in the Gauja National Park. The largest mire in the area is Sudas-Zviedru Mire with the total area 2,575 ha.

Part of the North Livonian Transboundary Ramsar Site covers wide mire complex, the Ziemeļu Mires Nature Reserve. The area is important for water birds, especially for Bean Goose during autumn migration.

The Raunas Staburags Nature Reserve protects unique petrifying spring habitat with tufa formation that reaches up to 3.5 m in height and 17 m in width. The Nature Reserve is particularly important for rare bryophyte communities.